

GEHEIM STUK

No. 1242/GS149/100

20 Januari

1.

Onderwerp: Burgerluchtvaart Indonesië.

Aan Zijne Excellentie
de Heer Minister van
Buitenlandse Zaken,
's-GRAVENHAGE.

Naar aanleiding van Haar brief van 2 Januari No. 129592-11075 GS/18, heb ik de eer Uwer Excellentie het volgende mede te delen. Als voorlopig antwoord op genoemd schrijven stelde ik reeds telegrafisch als mijn persoonlijke mening bekend, dat met betrekking tot de door Nederland aan te nemen houding inzake de voorgenomen luchtvaartbesprekingen van Engeland met de Republiek Indonesia, voorshands geen officiële stappen door Nederland waren te ondernemen, doch dat de Heren de Winter en van Konijnenburg van het Nederlandse standpunt op de hoogte waren te stellen met verzoek in voorkomende gevallen op voorzichtige wijze de in hogeraangehaald schrijven aangegeven Nederlandse plannen aan de Republiek Indonesia aan te bevelen als hun inzicht.

Ook door de Heren de Winter en van Konijnenburg wordt deze mening gedeeld.

Intussen zijn te Djakarta voorlopige onderhandse oriënterende besprekingen begonnen tussen de Engelse Regering (bij monde van de militaire luchtvaart-attaché Commander Andrews, die hier ook de civiele Engelse luchtvaartbelangen behartigt) en de Indonesische autoriteiten (w.o. de Heer de Winter).

Deze oriëntering heeft aan de Heer de Winter de indruk gegeven, dat van Engelse zijde geen bezwaren zullen worden gemaakt tegen reciprociteit in de aanstaande Engels-Indonesische luchtvaartverhoudingen, doch dat de aanwijzing van de "designated carrier" moeilijkheden zal veroorzaken. Wel zou eventueel de Engelse eis van "substantial Indonesian ownership" voor de aan te wijzen Indonesische "carrier" kunnen worden teruggebracht tot één van "effective control", door de Indonesische Regering uit te oefenen op de aan te wijzen "carrier", doch verder schijnt Engeland nog niet te willen gaan.

Ook zulk een eis zou de K.L.M. echter uitsluiten, Wel lijkt het mogelijk om een nieuwe constructie te vinden (als bijv. een combinatie tussen de R.I. en/of Garuda en de K.L.M.) welke tot zekere hoogte aan de eis van "effective control" zou voldoen, maar praktisch zal ook zulks alleen mogelijk zijn, indien Engeland daarmee accoord gaat en dus bereid is voor dit geval het Bermuda standpunt tegenover Indonesië te verlaten, als prijs voor een overeenkomst met de Republiek.

Door de K.L.M.-Directie alhier (de Heer Crans) is in een brief aan de Heer Slotemaker de suggestie geopperd, dat van Indonesische zijde de nieuwe Engelse verzoeken (Londen-Djakarta en Hongkong-Djakarta) wellicht zouden kunnen worden ingewilligd op basis van reciprociteit, doch met de bepaling, dat het agreement pas zal kunnen worden geëffectueerd, nadat Indonesië ook gereed zal zijn van de reciprociteit daadwerkelijk gebruik te maken. De Heer de Winter zal deze suggestie als zijn eigen (alternatief) advies aan de Indonesische Regering voorleggen.

17-2-50 lid
Ten aanzien van de te bedingen reciprociteit moge nog ge-
wezen worden op artikel 1, 6e lid van de Hoofdovereenkomst tussen de R.I.S. en de K.L.M., op grond van welke bepaling de K.L.M. aanspraak zou kunnen maken op aanwijzing door Indonesië als "designated carrier". Om tactische redenen lijkt het echter minder gewenst thans op deze contractuele bepaling de aandacht te vestigen der Indonesische autoriteiten.

Uit een gesprek met Commander Andrews bleek, dat deze er van uitging, dat het Nederlandschap van de Heer de Winter er wel toe zou leiden, dat alle Engelse voorstellen aan de Republiek, onmiddellijk zouden worden ter kennis gebracht van Nederland.

Commander Andrews deelde mede, dat door Engeland in October 1950 een ontwerp "air-agreement" aan de Republiek Indonesia was aangeboden (met de bekende wensenlijst), waarop tot heden nog geen reactie was gevolgd. Hij vermoedde geen ernstige moeilijkheden te zullen ontmoeten en achtte met name geen gevaar aanwezig dat de R.I. voorshands in het geheel geen agreement zou wensen. Hij erkende de ongelijkheid in positie tussen de R.I. (die nog geen eigen intercontinentale luchtvaart bezit), en Engeland (dat reeds over luchtvaartmaatschappijen daartoe beschikt). Hij accepteerde verder de noodzaak voor Indonesië om zich - juist met het oog op haar huidige zwakke positie - de toekomst te reserveren, en hij gaf toe, dat - naast algehele reciprociteit - de R.I. uit dien hoofde wel aanspraak zou kunnen maken op enige speciale clausules, welke zouden afwijken van de normale door Engeland gesloten luchtvaart-verdragen met andere landen. Hij meende echter, dat zulk een "reservering voor de toekomst" voor de Republiek Indonesia ook mogelijk zou zijn, door zich voor te behouden, in nader overleg vast te stellen maatschappijen als carrier aan te wijzen; hij noemde daarbij naast elkaar de K.L.M., de P.A.A. en de B.O.A.C.I.

21
Het feit dat de R.I. in het huidige onbevredigende stadium der Nederlands-Indonesische verhoudingen zeker niet bereid zal zijn om zich officieel moeite te getroosten ten behoeve van Nederlandse belangen (K.L.M.), terwijl van Engelse zijde bepaaldelijk niet op medewerking zal kunnen worden gerekend, doet de Nederlandse belangen in een precare positie verkeren. Juist deze positie maakt het hem van officiële stappen onder de huidige omstandigheden be-
resultaat te bereiken langs de weg van beïnvloeding der R.I.-
autoriteiten door hun eigen adviseurs en door de Garuda, die terecht ervan overtuigd zijn, dat het eigenbelang der R.I. met zich brengt, dat Indonesië zich voorbehoudt om desgewenst elke door haar aan te wijzen carrier (w.o. de K.L.M. in eventueel nader uit te maken constructie-vorm) door Engeland aanvaard te zien.

handlij?

Tenslotte zij nog opgemerkt, dat ik de indruk heb gekregen, dat de Heer de Winter er naar streeft, dat de Engels-Indonesische onderhandelingen op diplomatiek niveau zullen worden gevoerd en niet door speciaal daartoe aan te wijzen delegaties. Het laat zich aanzien, dat een beslissing niet binnen korte tijd zal kunnen worden bereikt, hetgeen voor delegatie-onderhandelingen onaangename consequenties (als afbreken der besprekingen) zou kunnen betekenen, welke bij besprekingen langs diplomatieke kanalen kunnen worden vermeden. Het schijnt, dat de R.I. dit inzicht van de Heer de Winter zal delen.

Het grote belang dat voor Nederland met deze aangelegenheid gemoeid is, maakt het uitermate wenselijk, dat ik steeds volledig op de hoogte word gehouden van hetgeen daarentrent wellicht in Den Haag of Londen mocht worden vernomen. Het zij mij vergund Uwe Excellentie te verzoeken, daarop zo nodig de aandacht der betrokken Nederlandse instanties te doen vestigen.

Afschrift van dit schrijven is gezonden aan Uwer Excellentie's Ambtgenoten van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen en van Verkeer & Waterstaat.

De Hoge Commissaris,
Voor deze,
De Financieel-Economisch Adviseur,

(A.B. Speekenbrink).